

ПРОГРАМ РАДА
ISS/KS U346
Конзервација културног наслеђа

Овај програм рада усвојен је на седници комисије која је одржана дописним путем у периоду од 1.11.2013. год. до 15.11.2013. године, а одобрен је од стране Стручног савета за опште области стандардизације на седници која је одржана 26.09.2014. године.

Увод

У складу са тачком 1. Решења о образовању комисије за стандарде и сродне документе KS U346, *Конзервација културног наслеђа*, у даљем тексту: Комисија за стандарде, област рада Комисије за стандарде је: Стандардизација у области конзервације културних добара, процедуре мерења услова и инструменти за мерење, методе превенције оштећења услед климатских промена, дугорочног складиштења или излагања у затвореним просторима, као и методе поступка конзервирања културног добра.

Комисија прати рад техничког комитета CEN/TC 346, *Conservation of cultural property*, Европског комитета за стандардизацију.

Комисија за стандарде KS U346, *Конзервација културног наслеђа*, образована је решењем директора Института бр. 1819/29-24-02/2012 од 23.08.2012. године а на основу предлога одлуке за образовање комисије за стандарде коју је донео Стручни савет за опште области стандардизације бр. 1865/64-20-02/2012 од 19.07.2012. године. На основу члана 78. и 79. Статута Института и тачке 4. Интерних правила стандардизације – Део 2: образовање и рад комисија за стандарде, KS U346 ради на планирању, припреми, преиспитивању и одржавању српских стандарда и сродних докумената у области конзервације културног наслеђа, прати рад и учествују у раду одговарајућих техничких радних тела европских организација за стандардизацију и обављају друге задатке у вези са стандардима и стандардизацијом.

Активност Комисије за стандарде на планирању, припремању и доношењу стандарда и сродних докумената приказана је у табели 1.

Табела 1 – Преглед активности Комисије за стандарде

Година	Стандарди и сродни документи
2012	9 објављених
2013	5 у плану

1 Пословно окружење

1.1 Опште

Културно наслеђе представља јединствену и незаменљиву културну вредност, која кроз ретроспективу осликава друштвени, образовни, културни и цивилизацијски ниво развоја једног народа. Гледано кроз призму временске условљености трајања, вредност културног наслеђа је у сталном порасту, па је зато брига о његовом очувању законска обавеза надлежних институција као и морална улога савременог друштва. Конзервација културног и природног наслеђа има

мултидисциплинарни приступ кроз научноистраживачки рад и примену савремених методологија у циљу избора најадекватнијег поступка конзервације, санације и рестаурације.

Комисија за стандарде KS U346 прати рад техничког комитета CEN/TC 346, *Conservation of cultural property*, Европског комитета за стандардизацију у области конзервације културних добара: процедуре и методе мерења услова и инструменти за мерење, методе превенције оштећења услед климатских промена, дугорочног складиштења или излагања у затвореним просторима, као и методе поступка конзервације културних добара.

Следећи политички, економски, технички, регулаторни, правни, друштвени и/или међународни индикатори описују пословно окружење у индустријском сектору, производима, материјалима који могу имати значајан утицај на процес доношења стандарда.

- Србија је држава чије је културно наслеђе изузетно богато и обухвата остатке цивилизација старих десетинама векова и велики број духовних творевина.
- Централни институт за конзервацију (ЦИК) је седиште Регионалне алијансе ICOM (International Committee of Museums) за Југоисточну Европу - ICOM SEE.
- Република Србија је од 2011. године члан Комитета за заштиту светске културне баштине.
- Српски закони и прописи који се односе на наведену област рада Комисије за стандарде су:
  - Закон о културним добрима (Сл. Гласник 71/94), на основу кога је донето Стручно упутство о условима и начину чувања, одржавања и коришћења културног добра од изузетног значаја "Мирослављевог јеванђеља";
  - Закон о култури (Сл. Гласник 72/09);
  - Закон о старој и реткој библиотечној грађи (Сл. Гласник 52/11) са Правилником о мерама техничке заштите старе и ретке библиотечке грађе (Сл. Гласник 22/13);
  - Закон о потврђивању Конвенције о очувању нематеријалног културног наслеђа;
  - Оквирна конвенција Савета Европе о вредностима културног наслеђа за друштво.
- Приоритет у контексту заштите баштине у Србији представља едукација у области превентивне конзервације, због тренутног стања у конзервацији и недовољне обучености професионалаца у музејима, библиотекама и архивама, која доводи у питање интегритет и очување предмета.
- Србија има 27 елемената нематеријалног културног наслеђа у свом националном инвентару и припрема неколико номинација за Репрезентативну листу Унеска.

1.2 Квантитативни показатељи пословног окружења

Делатност заштите непокретних културних добара у Србији обавља Републички завод за заштиту споменика културе као централна установа заштите помоћу мреже надлежних установа коју чине 14 регионалних и градских завода.

У Србији има 137 музеја, а Народни музеј у Београду је централни музеј за заштиту покретних културних добара. Архивску мрежу Србије чини 31 архив, док библиотечку мрежу чини 159 народних библиотека од којих само 40 има завичајне збирке које спадају у категорију старе и ретке књиге. На основу података о актуелном стању у музејима Завода за проучавање културног развитка:

- већина музејских објеката је у државном власништву (у власништву општина је 23 %, града 16 %, државе 46 %);
- већина главних музејских зграда (76 %) и мањи број осталих музејских објеката (46 %) представљају културна добра;
- депои су најчешће лоцирани искључиво у главној згради (46 %), а нешто ређе и у главној згради и у другим објектима (38 %), док су најређе лоцирани само у другим објектима (8 %);
- за 28 % музеја процењује се да инфраструктура угрожава депо;

- конзерваторске радионице постоје у 50 % музеја;
- када је реч о обрађености збирки, укупно је обрађено свега 27 % предмета; није обрађено 17 %, а без података о обрађености је 56 %.

2. Очекиване користи од рада Комисије за стандарде

Доношење европских стандарда као српских омогућава да се њиховом имплементацијом и применом буду успостављени стандардизовани принципи приступа конзервацији ради повећања ефикасаности и значаја превентивне заштите као и унапређења управљања средствима конзервацију/рестаурацију, а самим тим и повећањем броја пројеката конзервације и могућности за нове инвестиције. У циљу стандардизације терминологије на глобалном нивоу на тријеналној конференцији ICOM CC од 22. до 26. септембра 2008. године у Њу Делију установљена је и прихваћена заједничка терминологија за област заштите наслеђа, којом конзервацију чине: превентивна конзервација, куративна конзервација и рестаурација.

Примена српских стандарда који за основу имају европске стандарде у области рада Комисије за стандарде омогући ће јединствени научни приступ проблемима који се односе на очување културног наслеђа, као и дефинисање критеријума за: валоризацију наслеђа, конзервацију, документацију и презентацију и промоцију. Коришћење заједничког приступа и стандардизованих методологија и процедура омогућава лакшу размену информација и подстиче сарадњу између европских експерата и стручњака укључених у активности очувања применом усаглашеног терминолошког речника..

Стандардизација у области заштите културног наслеђа дефинисањем посебних техничких услова може дати подршку развоју и производњи савременије опреме, уређаја или производа.

3. Учешће у раду Комисије за стандарде

Заинтересоване стране у области рада ове Комисије за стандарде су:

1. Релевантни органи државне и локалне управе
2. Универзитети
3. Институције заштите баштине.

Све заинтересоване стране у Републици Србији су позване да узму учешће у раду ове Комисије за стандарде, уз осигуравање равноправног учешћа и заступљености свих заинтересованих страна. Учешће у статусу посматрача могуће је под одређеним условима који су утврђени Интерним правилима стандардизације - Део 2: Образовање и рад комисија за стандарде и сродне документе.

Права и обавезе чланова Комисије за стандарде утврђена су Интерним правилима стандардизације - Део 2: Образовање и рад комисија за стандарде и сродне документе, са којима се упознају кроз краћу обуку на конститутивној седници или у случају измене већег броја чланова комисије на првој наредној седници. Такође, чланови Комисије за стандарде се упознају са интерним правилима стандардизације у Институту, која су у потпуности усаглашена са правилима међународних и европских организација за стандардизацију.

4. Циљеви и стратегија за остваривање циљева

4.1 Утврђени циљеви Комисије за стандарде

- Доношење приоритетних стандарда, на начин предвиђен Интерним правилима стандардизације – Део 1: Доношење, објављивање, одржавање, преиспитивање и повлачење српских стандарда и сродних докумената.

- Заступање српских националних интереса у области рада Комисије за стандарде пред одговарајућим европским комитетима за стандардизацију путем учествовања српских стручњака и експерата у раду ових техничких комитета.

4.2 Стратегије за остваривање циљева Комисије за стандарде

Остваривање циљева Комисије за стандарде KS U346 се заснива на дефинисању приоритета рада Комисије за стандарде. Приоритети у доношењу стандарда су:

- доношење термилошких европских стандарда као српских стандарда на српском језику;
- доношење српских стандарда који за основу имају европске стандарде на које ће се позивати технички прописи, такође на српском језику;
- преузимање нових европских стандарда уз поштовање свих рокова које дефинише европска организација за стандардизацију техничког комитета чији рад прати;
- сарадња са комисијама за стандарде Института чија је област стандардизације у уској вези са облашћу стандардизације ове Комисије за стандарде.

4.3 Аспекти заштите животне средине

Област рада Комисије за стандарде је специфична по томе што није везана за одређени процес производње или сам производ, већ обезбеђује технике које помажу у заштити културног наслеђа. Стандардне мере превентивне конзервације, услед неповољног утицаја природне средине и окружења (утицај аеро загађења, киселих киша, штеточина, соли и др), које се примењују на музејске збирке и на материју споменика културе и архитектуре у екстеријеру при изради стандарда се узимају у обзир као потенцијални утицаји на животну средину који настају приликом заштите и одржавања покретних и непокретних добара, нпр. чишћење фасада, одржавање контролисаних услова у музејима и хемијске анализе соли порозних материјала.

Аспекти животне средине који се узимају у обзир при изради стандарда су: емисија загађујућих материја у ваздух, коришћење сировина, загађење воде и земљишта, потрошња енергије и воде и коришћење земљишта.

5. Фактори који могу утицати на испуњење и имплементацију програма рада

- Недостатак финансијских средстава онемогућава обезбеђење одговарајућих превода и упућује на преузимање стандарда методом проглашавања што умањује кредибилитет ових стандарда у пословном окружењу.
- Недовољно учешће стручњака на доношењу српских стандарда и сродних докумената, као и њиховој хармонизацији са међународним и европским.
- Незаинтересованост стручне јавности за учешће у јавној расправи и достављање примедби и предлога у вези са нацртима српских стандарда и сродних докумената који се стављају на јавну расправу.

6. Корисни линкови за све наведене активности

- Основни подаци о Комисији за стандарде:
http://www.iss.rs/tc/?national_committee_id=814

(увид у програм рада, листу објављених стандарда и оних на којима ради KS U346);

- Основни подаци европског техничког комитета:
<http://www.cen.eu/cen/Sectors/TechnicalCommitteesWorkshops/CENTechnicalCommittees/Pages/default.aspx?param=411453&title=Conservation%20of%20Cultural%20Heritage>
(увид у програм рада, листу објављених стандарда и оних на којима ради технички комитет CEN/TC 346).